

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
 Härad: L u g g u d e Adress:
 Socken: H ö g a n ä s S t a d Berättat av: f.d.sjöman Joh:s Nilsson
 Uppteckningsår: 1941 Född år 1859 i Väsby

Adress: Lerbergsvägen 13 C, Höganäs. Födelsedag: 21/3

Bärgarlaget.	s. 1.
Valborgsmässan och 1:a maj.	s. 3.
Fastlag.	s. 4.
Påsk.	s. 5.
Pingst.	s. 6.
Midsommar.	s. 7.
Julen.	s. 8.
Sjötraditioner.	s. 9.
Sjöfart.	s. 10.
Smuggling.	s. 11.
Nedgrävda skatter.	s. 12.
Gästar.	s. 13.
Fiske.	s. 14.
Stadens utveckling.	s. 15.
Koleran, 1873.	s. 16.

ACC. N:R

M 7461 : 1.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
 Härad: Luggude Adress:
 xSöcken: Höganäs Stad. Berättat av: Johannes Nilsson
 Uppteckningsår: 1941 Född år 1859 i Väsby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Bärgarlaget. 1.

-För oss sjöfolk spelade bärgarlaget lika stor roll som präst och klockare. Bärgarlaget ryckte alltid ut vid strandningar, och det existerar som bekant ännu fast i modernare former. Allt sjöfolk var med i bärgarlaget. Såfort en strandning inträffade, och det inträffade rätt ofta, skickades en träbricka med en båt på från hus till hus. Men vi kunde också få rycka ut mitt i vintern och rädda folk på land. Under riktigt stränga vintrar kunde vi ibland gräva ut folk ur småhusen. Sedan snöskottningen var slut gick vi in på Schweitz och drack en malörtsbesk för 2 öre. Det var den vanliga trakteringen efter strapatser ute i vinterkylan. Det kunde också hända, att mannarna när som helst närde, stod nere vid hamnen gick upp till Schweitz och tog sig en besk. Men nu skall jag tala litet om själva bärgarlaget. Bärgarlaget hade årligen sammanträde i februari. Då hölls s.k. bystämma, varvid räkenskaperna genomgicks med revisorer. Vi bystämman skulle det redovisas för pengarna. År 1874 blev sjökaptens Jonas Lindgren byfogde. Skeppsredaren Norrthons far var för övrigt gift med Jonas Lindgrens dotter. Vi februarimötet skulle alla de nykomna skrivas in. För att komma in i laget fordrades att deras far var med, och så skulle envar betala 15 kronor för att få höra till bärgarlaget samt 1.50 om året till begravningskassan. Men så var det en gammal tradition, att alla nyaskulle bjuda på en halva punsch åt de gamla som redan voro med. Sådana där fester gick alltid muntert och uppsluppet till. Oftast var det ju rätt många nyinskrivna och punschflaskornas antal därefter. Punschen flöt inte så sällan i strida

forts.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 7461: 2.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: L u g g u d e Adress: _____
Söken: H ö g a n ä s S t a d . Berättat av: Johannes Nilsson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1859 i Väsby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Bärgarlaget forts. 2.

strömmar, och om jag sedan tillägger att alla medlemmarna brukade dansa i strumplästen, kan man förstå hur det såg ut efteråt. Schweitz bjöd ofta dessutom på punschbålar. Ett par gubbar spelade fiol och en musikalsk sjöman trakterade harmonika. Men oj vad de spillde ut på golvet. Gubbarna var genomgående fulla, och om mornarna voro strumporna så styva av socker att de mera liknade stövlar än håsor. Vi d sådan här tillfällen brukade de berätta sina historier också.

-Det var alltså framför allt nere vid hamnen på lediga stunder om kvällarna och vid bärgargillena som man drog sina skepparhistorier?

-Just det, ja. Men jag tänker på en sak: för att komma in skulle antingen fadern vara med eller också skulle dottern vara gift med en som var sjökunnig.

-Vilka byfogdar minns Nilsson?

-Lindgren blev byfogde 1874, men dessförinnan hade vi haft en som hette Killman. 1897 blev så repslagare August Hermansson byfogde och efter honom kom 1918 skeppshandlare Eric Bothén.

Bärgarlaget höll sig med egen utrustning: 2 båtar, skyfflar och korgar. Var det kollast kastades denna över bord, men var det spannmål och annat gods, roddes detta i land.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7461:3.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: L u g g u d e Adress:
~~Söcken~~ Hö g a n ä s S t a d Berättat av: Johannes Nilsson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1859 i Väsby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Valborgsmässan och 1:a maj.

-Siste april brukade vi alltid sjunga maj i by. Jag har själv varit med som pojke och sjungit maj i by. Vi fick tjogvis med ägg i vår stora agnakorg. Bönderna gav allmänt ägg, så vi behövde inte stå och tigga så länge. Sedan åt vi kokta ägg och drack äggtyddy på natten.

-Tände ni aldrig eldar ute i det fria siste april eller 1 maj?

-Vi ha aldrig tänt några eldar här uppe i Höganäs, men inne i Danmark brann det fullt med tjärtunnor, det såg vi varje år.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R.

M 7461:4

Landskap: S k å n e

Upptecknat av: Walter Welin

Härad: L u g g u d e

Adress:

~~xxxx~~ Söcken: H ö g a n ä s S t a d . Berättat av: Johannes Nilsson

Uppteckningsår: 1941

Född år 1859 i Väsby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Fastlag.

-Hade inte sjöfolket några särskilda traditioner som de betraktade som sina framför andra?

-Jo visst, och det skall jag säga vad det var - slå katten ur tunnan. Vi låg ju hemma över vintern, så vida vi inte seglade ute på de varma länderna, och innan vi då gav oss iväg på vårsidan, slog vi alltid katten ur tunnan.

-Var slog man katten ur tunnan?

-Nere vid hamnen, alltid nere vid hamnen. Vi satte opp en galge och en tunna med en järnstång i var allt som behövdes. Och så voro vi förstas alltid utklädda.

-Hur var ni utklädda?

-På allra bästa sätt. Vi tog vad vi kunde komma över. En gång hade vi köpt ett gammalt positiv, och så slog vi flaskan ur tunnan till tonerna från det gamla skrället. Vi hade alltid en flaska punsch i tunnan i stället för en levande katt. Vi pojkar slog katten ur tunnan många år innan de äldre började med tillställningarna uppe hos Schweitz. Men sedan vi varit ute till sjöss slog vi förstas inne i stora biografsalongen på Schweitz. Efteråt marscherade vi runt i byn, och på de flesta ställen stod folk ute på trapporna och bjöd på brännvin.

-Brukade ni aldrig risa varandra med ris?

-Aldrig.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7461:5

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: L u g g u d e Adress: _____
Söcken: H ö g a n ä s S t a d . Berättat av: Johannes Nilsson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1859 i Väsby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Påsk.

-Brukade inte sjöfolket hitta på något särskilt vid påsken?
-Om vi voro hemma brukade vi rulla ägg. En takpanna blev lagd på sbed, så tog vi litet fin sand och så var det bara till att rulla.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M 7461:6

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Luggude Adress:
Söcken: Höganäs Stad. Berättat av: Johannes Nilsson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1859 i Väsby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Pingst.

-Hur firade sjöfolket pingsten?

-Var de hemma, så tog de liksom alla andra till Haga för att ta sig en sväng ute i det fria. Något annat pingstfirande förekom inte.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 7461:7

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin

Härad: L u g g u d e Adress:

xSöcken: H ö g a n ä s S t a d Berättat av: Johannes Nilsson

Uppteckningsår: 1941 Född år 1859 i Väsby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Midsommar.

-Hur firade sjöfolket midsommar?

-Vi höll oss alltid med majstång när vi var hemma. I min barn-
dom och under uppväxtåren minns jag att de alltid hade majstång
vid Bruket, närmare bestämt utanför Kontoret.

-Hade ni aldrig majstänger här nere vid hamnen?

-Om vi hade majstänger här nere? Jo visst hade vi det. Här nere
vid hamnen hade vi många små stänger. De var inte mera än ett
par meter höga. I senare tid restes majstång borta vid trekanterna
vid Polisstationen och strax utanför skeppshandlare Bothén.

-Tände ni aldrig eldar ute i det fria vid midsommar?

-Nej, inte så vitt jag vet.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR.

M 7461:8

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: L u g g u d e Adress:
~~socken~~ Höganäs Stad. Berättat av: Johannes Nilsson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1859 i Väsby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Jul ombord.

-Hur brukade ni firajulen ombord när ni låg ute och seglade?
-Julen? Det berodde på om de hade något ombord. Det var skarp ransonering ombord på den tiden. De engelska fartygen var nog de mest "hungriga", som vi brukade säga. Jag minns t.ex. att jag seglade med ett fartyg rätt länge, som hade en kock som väl är otänkbar i våra dagar. Kocken brukade sålunda hälla ett par skopor mjöl i sitt förkläde, varefter han öste i vatten. Så slog han ett segelband om innehålllet och kokte knytet i en gryta vatten. Det var middagen den dagen. Vidare brukade vi få mycket engelska splitärter och salt fläsk.
-Fick ni aldrig skörbjugg under sådana omständigheter?
-Nej. Skörbjugg var där ingen som fick, ty varje middag fick vi en skvätt citronsaft. Det hade kommit i ropet redan då. Ja, det var ett hundliv man förde. Det man inte själv gjorde av med, det stal flickorna från en i hammarna.

Jul i Höganäs.

-Vad jag framför allt minns från julfirandet i Höganäs i gamla tider var att det på juldagsmorgonen var tänt ljus i vartenda fönster när folk gick till ottan. Och i många fönster stod också en liter brännvin.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 7461:9

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Luggude Adress:
Socken: Höganäs Stad. Berättat av: Johannes Nilsson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1859 i Väsby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

Sjötraditioner.

-När brukade sjömännen berätta sin historier?
-Varje kväll när vi gick ner till hamnen berättade vi våra historier. Och så stod vi där nere tills solnedgången och drog våra historier. Men jag kan verkligen inte komma ihåg någon i en hast. När katter och råttor rymde från fartyget, skulle det ju alltid hända någonting. Några andra varsel hade vi egentligen inte. Men för all del -sjötroll var där rätt många som trodde på. Självt har jag aldrig trott på sådana "djur" men jag har ofta hört talas om dylika.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7461:10.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: L u g g u d e Adress:
Söcken: H ö g a n ä s S t a d Berättat av: Johannes Nilsson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1859 i Väsby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Sjöfart.

Här var många fartyg i Kullakroken på min tid. De gick ända till Ost-Indien med små skonare på den tiden. Själv låg jag en gång 2 år i Kalkutta. Jag minns, att vi den gången låg över 100 fartyg vid kajen ute i Indien. Frakterna hade gått ned, så det rädde stor villervalla bland redarna. Vi visste inte vad vi skulle ta oss till. Den längsta resa jag varit med om var med en 4-mastare. Vi gick den gången med petroleum till Kobe i Japan, och vi låg på sjön i hela 180 dagar. Det rädde stiltje i Ost-Indiska arkipelagen, så vi kom inte någon vart.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 7461:11.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin

Härad: L u g g u d e Adress: _____

~~XXXXXX~~ Socken: H ö g a n ä s S t a d . Berättat av: Johannes Nilsson

Uppteckningsår: 1941 Född år 1859 i Väsby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Smuggling.

I min ungdom smugglades det friskt här uppe i Höganäs. Framför allt smugglade de in brännvin, konjak och tyger. Tullarna hade båtar som de rodde ut med. Varje båt var bemannad med 12 man. Ibland "nöp" de någon, men för det mesta gick smugglarna "klara". De gömde oftast faten i tången, och sedan vid lägligt tillfälle förde de dem i land. Jag minns också hur de brukade ge hästarna brännvin, så att de skulle springa ifrån tullarna.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. No. 7461:12.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: L u g g u d e Adress: _____
x ~~Socken~~ H ö g a n ä s S t a d . Berättat av: Johannes Nilsson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1859 i Väsby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Nedgrävda skatter.

I min ungdom hörde jag ofta talas om nedgrävda skatter. Pengarna låg begravda i jorden. Ibland syntes eldflammor som tecken på att det var en skatt. När man skulle gräva upp skatten, fick man inte prata med varandra, ty då försvann den strax. Kunde man bara kasta en kniv in i lågan, så hade man därmed fått makt över skatten. Mycket viktigt var emellertid också, att man inte bröt tystnaden, ty då var alltsammans förlorat. Hade man ett par oxar som voro födda samma dag, kunde man köra med dem runt det misstänkta stället och på så sätt säkerställa skatten.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. No. 7461:13.

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: L u g g u d e Adress:
Söcker: H ö g a n ä s S t a d Berättat av: Johannes Nilsson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1859 i Väsby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Gastar.

Sådana som hade drunknat på sjön och som sedan drev i land kallade vi för gastar. Sådana varelser ansågs vara mycket ötrevliga att ha att göra med. Ibland blevo de hängande på ryggen på folk. De ville bli burna till kyrkogården till den vigda jorden.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

No. 7461:14

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: L u g g u d e Adress: _____
Söcken: x H ö g a n ä s S t a d . Berättat av: Johannes Nilsson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1859 i Väsby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Fiske.

De gamle som inte längre gick till sjöss låg och fiskade sill mellan 1 augusti och 1 oktober. De var en 5-6 man på varje båt. Båtarna var alltid odäckade. De fick så mycket sill de rätt gärna kunde önska. Ibland hade de 600-700 valar på varje båt. Min morfar blev en gång förolyckad på en dylik båt men blev bärgad. Morfar var nämligen sillfiskare, och han hade torpet som vi sedan övertog.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 7461:15

Landskap: S k å n e Upptecknat av: Walter Welin
Härad: L u g g u d e Adress: _____
~~Staden~~ H ö g a n ä s S t a d . Berättat av: Johannes Nilsson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1859 i Väsby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Stadens utveckling:

I min barndom fanns i Höganäs endast några torp med ett par tunnland jord. Jorden gav dock inte den avkastning som behövdes utan ägarna måste också fiska. De hade en ko, några får och svin. Männen seglade dock helst på sjön, och det var först på äldre dagar som de sysslade med fiske. När sjömännen voro borta, så var det i regel deras hustrur som fick så och skörda samt passa kreaturen. Men så började ju Bruket gå framåt och många tog arbete vid Höganäsverken.

Skolgången var det ju inte så värst beställt med, men vi gick i alla fall i skolan hos skolmästare Johannes Holm, som var uppe från Linneryd i Småland. Skolhuset låg på den tiden vid Hamngatan nr 11.

Jag fann en gång ett gammalt papper från min far, som handlade om hur en kommission blev sänd ner från Stockholm. Det skulle bli kronoskatt i Höganäs, och jag minns att det i pappret stod att kommissionen hade kostat 7 Rdr Banco. Pappret var avfattat på "gammal tysk stil".

Jag gick till sjöss första gången 1873, då koleran härjade i Höganäs. Jag blev konfirmerad strax förut. Vi hade det mycket fattigt i hemmet. Här var ingenting att förtjäna, och vi ville inte gärna gå i tjänst uppe på Övre. De som arbetade vid kolgruvorna hade nästan ingenting betalt. Och vi här nere vid hamnen hörde inte till Bolaget, som hade sin kyrka på Övre.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

No. 7461:16.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Luggude Adress:
Socken: Höganäs Stad Berättat av: Johannes Nilsson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1859 i Väsby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Koleran 1873.

Jag minns så väl när koleran härjade i Höganäs. Jag kom hem när den var nästan slut, på själva upphällningen. Jag hade just mönstrat av efter min första resa i Stockholm. 25-30 hade dött varenda dag när det var som värst. Brunnarna hade sinat ut och folk hämtade sitt dricksvatten ur gruvkanalens sörja. Allt som allt dog mellan tre och fyrahundra personer. Den första som dog var, om jag inte missminner mig, en flicka, som fört med sig smittan från Hälsingborg. Farsoten satte förmlig skräck i invånarna. Boningshusen utrymdes och folk föredrog att bo i brädskjul. De fick inte heller begrava sina anhöriga, ty det var förbjudet att bilda folksamlingar. Så länge koleran gick syntes här inga fåglar, och såg man några, så sjönde inte. Så "kvavt" var här.

Skriv endast på denna sida!